

ТМ	Г. XXXIII	Бр. 4	Стр. 1281-1294	Ниш	октобар - децембар	2009.
----	-----------	-------	----------------	-----	--------------------	-------

UDK 3-057.875:159.922.2.072

Прегледни рад
Примљено: 13.4.2009.

Јелисавета Тодоровић
Филозофски факултет
Ниш
Ивана Симић
Филозофски факултет
Ниш

УЛОГА ПОРОДИЦЕ У ФОРМИРАЊУ ЕМОЦИОНАЛНОГ ПРОФИЛА СТУДЕНАТА ДРУШТВЕНИХ НАУКА*

Резиме

У овом раду испитивана је повезаност породичних односа (кохезивност и флексибилност) и емоционалног профила личности студената друштвених наука. Кохезија се односи на емоционалну везаност, коју чланови породице осећају једни према другима. Породична флексибилност је способност породице да промени лидерство, улоге и правила у релацијама. Очекивали смо да ће карактеристике породичних односа бити повезане са неким димензијама психолошког профила више него са неким другим. Истраживање је спроведено на узорку студената Филозофског факултета у Нишу (N=132). Коришћен је упитник FACES III, Олсона и сарадника (1985) за мерење кохезивности и флексибилности у породичним односима и ПИЕ, Плучиков индекс емоција, стандардизација Петра Костића (1997). Резултати су показали да нема корелације између кохезивности и димензија личности, али када је у питању флексибилност постоји значајна позитивна корелација између оријентације, одбацивања и флексибилности у породичним односима. Постоји негативна корелација између димензија личности заштита, истраживање, лишеност и флексибилности у породичним односима. Анализа резултата потврдила је разлике у поменутим димензијама емоционалног профила студената који су своје породичне односе проценили као ниско флексибилне, оптимално флексибилне и високо флексибилне. На основу ових резултата закључили смо да породични односи могу допринети да неке димензије личности буду израженије.

Кључне речи: породични односи, кохезивност, флексибилност, емоционални профил личности

jelisaveta@filfak.ni.ac.rs

* Рад је настао у склопу пројекта „Усклађивање улога на послу и у породици“ бр 149062Д, који финансира Министарство за науку и технолошки развој РС.

Увод у проблем

У низу фактора који утичу на развој детета и формирање личности, породица је један од најважнијих. Сврха породице је добробит њених чланова. Њене функције су многобројне, почев од сексуалне, економске, репродуктивне и васпитне. Васпитна функција је усмерена на мењање и неговање неких форми понашања чланова породице, а пре свега деце (Милојковић, Срна, Мићовић, 1997). У породици дете развија способности за комуникацију, емоционални живот и когнитивне способности, усваја правила понашања, моралне норме и обogaђује сопствену личност. Породица је матрица за све касније односе са људима и са самим собом (Тодоровић, 2005).

Васпитно деловање је ограничено неким узрасним и урођеним карактеристикама детета и адолесцената. Извесне карактеристике понашања прилагодљивије су захтевима средине за разлику од других. У савременим психолошким истраживањима све више је у фокусу настојање да се боље прецизира које су то диспозиције подложније васпитним утицајима и социјалном учењу, тј које карактеристике или димензије личности отежавају адаптацију. Наравно ово питање је у тесној вези са темпераменталним карактеристикама јединке, која се тичу урођених интензитета диспозиција (Тодоровић, 2004, 2005, 2006).

Овом проблему пришли смо са становишта породичне системске теорије и Плучикове теорије емоција (Barker, 1992. Плучик, 2006). Спроведено истраживање треба да понуди неке смернице, како су у оквиру системског приступа породици, породични односи повезани са димензијама личности у оквиру Плучикове теорије.

Породица као систем

Припадност породици се не бира, она је дата (Милојковић, Срна, Мићовић, 1997). За разлику од других система, породични систем је јединствен по томе што се у њега улази рођењем, усвојењем или браком. Von Bertalanffyји (према: Barker, 1992) систем дефинише као комплекс елемената у интеракцији. Породица као сви системи садржи супротне силе чије успешно балансирање чини одрживим систем. Уравнотежавање представља процес балансирања приоритета, а никада стање еквилибријума. Поред успостављања јасних граница, систем мора бити и довољно флексибилан да би се обезбедила адекватна равнотежа између аутономије и међузависности. Такви системи су функционални. Складна међузависност породичних субсистема, отворена емоционална размена, постојање флексибилних граница породичног субсистема, само су неки аспекти породичног живота значајни за складно функционисање породице. У процени

породице и њене функционалности често се полази од два аспекта породичног понашања: породична кохезија и породична флексибилност (Olson, према: Barker, 1992).

Породични односи

Када говоримо о породичним односима мислимо на породичну кохезију и породичну флексибилност. Породични односи који подразумевају постојаност породичне кохезије, али и поштовање индивидуалности чланова породице сматрају се функционалним (Barker, 1992; Милојковић, Срна, Мићовић, 1997).

Кохезија се дефинише као емоционална веза која постоји међу члановима породице. Породична кохезија се мери испитивањем: емоционалних веза, граница, коалиција, начином доношења одлука, контаката са пријатељима, интересовања и реакција. Постоје четири нивоа кохезија: веома слаба кохезија, ниска кохезија и наглашена независност, узајамна лојалност и просечна и висока кохезија и висока зависност и кохезија, умреженост.

Централни ниво кохезивности представља оптимални ниво за функционисање.

Флексибилност породице се односи на њену спремност да промени лидерство, улоге и правила у релацијама. Вођство, контрола дисциплине, договарање, стилови, улоге, релације, правила јесу параметри породичног живота повезани са капацитетом породице да се мења и прилагођава развојним потребама својих чланова, тј одређеног животног циклуса породице.

Према изражености димензије флексибилност породице се могу поделити на: ригидна породица и врло ниска флексибилност; структурисане породице где је флексибилност ниска ка просечној; флексибилне и хаотичне, врло висока флексибилност.

Испоставило се да су породице, које су имале вишу кохезију у целини боље функционисале од дезангажованих без обзира на опасност од “измешаности” међу члановима породице. Висок ниво флексибилности (хаотичне породице) и врло низак ниво (ригидне породице) постају проблем за индивидуу и породицу уколико дуго трају (Милојковић, Срна, Мићовић, 1997).

Деца у оквиру породичне дијаде уносе значајне промене. Активности, емоционално ангажовање родитеља, комуникација, често су у највећој мери усмерени на потребе детета. Са одрастањем детета динамика породичних односа се мења и прилагођава животној фази детета, али и осталих чланова породице. Капацитет породичног система да се прилагођава промењим захтевима њених чланова, јесте показатељ његове функционалности. Одсуство флексибилности може угрозити породицу, створити напетост и сукобе, чија обележја

могу трајно утицати на комуникације чланова породице, њихову емоционалну експресију, као и продукцију различитих симптома менталних поремећаја (Видановић, Тодоровић, Хедрих, 2006).

Значај ових димезија породичних односа за развој неких карактеристика личности истраживаћемо преко разлика у емоционалном профилу студената, који потичу из различитих типова породица груписаних према односу кохезивности и флексибилности.

Емоционални профил-теорија Роберта Плучика

Плучикова теорија спада у тзв психоеволутивне теорије емоција. Емоције имају превасходно адаптивну улогу, оне су сложени фидбек системи, механизми комуникације и опстанка који су засновани на еволуционом прилагођавању. Оне увећавају шансе за индивидуални опстанак и имају генетску основу. (Костић, 1997; Ламовец, 1997; Плучик, 2006))

Плучикова теорија садржи десет општих постулата и то:

Појам емоције се односи на све нивое еволуције, од животиње до човека.

Емоције имају еволуциону историју и код различитих врста се различито изражавају.

Емоције служе прилагођавању организма и помажу при суочавању са кључним проблемима опстанка.

Упркос томе што се емоције код различитих врста испољавају у различитим облицима, постоје одређени заједнички елементи.

Постоји мањи број базичних, примарних или прототипних емоција.

Остале емоције су мешана стања, деривати и комбинације примарних емоција.

Примарне емоције су хипотетички конструкти.

Примарне емоције можемо да замислимо као парове поларних супротности.

Емоције се разликују према степену међусобне сличности.

Свака емоција може да се јави у различитом нивоу јачине, односно степену узбуђења.

Прва четири постулата се односе на еволуциону улогу емоција. На свим степенима еволуције организми се суочавају са неким заједничким проблемима опстанка нпр. упознавањем околине, тражењем хране, заштитом пред нападачима, тражењем партнера. Ове телесне реакције се појављују већ на најнижим степенима и са успоном на филогенетској лествици повећава се комплексност њиховог испољавања. Емоције служе адаптацији реакција на кризне ситуације и значајне животне догађаје. Адаптације могу бити унутрашње, тј. биолошке, физиолошка припрема за акцију, или спољашње, понаша-

ње које је усмерено на кључне појаве у околини. Начини адаптације се код различитих врста разликују, али имају заједничке функције (Ламовец 1997; Костић, 1997; Плучик, 2006).

Основни проблеми опстанка су:

1. Хијерархија, вертикална димензија социјалног живота, висок положај у хијерархији повлачи предност и у прехрањивању, заштити, удобности и полности, што је довело до развоја две врсте реакција: борбе за напредовањем у хијерархији, што укључује љутњу тј. напад и подређивања, укључује страх тј. повлачење. Организми на врху хијерархије су заповеднички, а на дну су преплашени.

2. Територијалност, означава потребу за одређеним простором који омогућава тражење хране и безбедност од нападача. Територија може бити експлицитна, означена границом или имплицитна (представља раздаљину до које неки организам дозвољава приступ другима, а да не дође до агресивне реакције). Основне емоције које су повезане са територијалношћу су: истраживање (експлорација), која имплицира контролу (надзор) и оријентација која произилази из изненађења или губитка контроле, када страни организам пређе границе територије.

3. Идентитет, који је у вези са припадношћу групи, када организам мора да препозна групу којој припада и да се на њу одазове на одговарајући начин. Основне емоције у вези са проблемом идентитета су: инкорпорација, прихватање и одбацивање. Организам прихвата оне који припадају његовој групи, а остале одбацује.

4. Темпоралност, ограничено трајање живота. Смрт доноси губитке и растанке, те су се у току еволуције обликовала два решења: развој сигнала који служе као позив у помоћ и спремност осталих чланова да се на те сигнале одазову. Емоција која прати губитак је жалост и представља позив у помоћ. Ако је сигнал успешан и помогне да организам нађе замену, појавиће се радост.

Плучик разликује осам примарних димензија емоција (Ламовец, 1997; Костић, 1997; Плучик, 2006):

1. Инкорпорација, примање, прихватање корисних и пријатних дражи у организам, нпр. узимање хране, придобијање партнера за парење, придруживање сопственој социјалној групи..

2. Заштита, понашање организма, услед страха нпр. бежање које је усмерено на избегавање опасности и уништења при болести или угрожености .

3. Оријентација, краткотрајна реакција изненађења када организам наиђе на нов или непознат објекат или територију када мора да се чулно преоријентише, да прекине тренутну активност да би чула могла да приме информације о новим дражима док процени објекат као користан или штетан када се реакција изненађења мења у неку другу реакцију, *обично* заштиту, инкорпорацију или репродукцију.

4. Лишеност, реакција на губитак нечега што је организамн поседовао, у чему је уживао, када особа шаље сигнале да би повратила изгубљено, или обезбедила замену, а ту функцију има жалост, кроз плакање и слање сигнала за помоћ.

5. Одбацивање, понашање чији је циљ одстрањивање нечег штетног, што је већ примљено у себе. Повезано је са осећањем гађења, презира, непријатељства и сарказмом, а у основи ових осећања је одбацивање другог човека или његових идеја.

6. Агресија, понашање услед љутње, усмерено на уклањање препреке, која спречава задовољење потребе, која је важна за организам.

7. Истраживање, понашање услед очекивања, којим се остварује контакт организма са разним аспектима околине ради њеног истраживања. Познавање најближе околине омогућава предвиђање и савладавање егзистенцијалне опасности у будућности. Облици могу бити веома различити, нпр. додир, вид или чуло мириса.

8. Репродукција, прототип реакције која је у вези полног сједињавања и за коју је карактеристично приближавање и одржавање контакта понашања, које треба да обезбеди сексуални додир да би се продужио сопствени генетски код. Ова функција се изражава обраћањем пажње, путем љубавних сигнала, ритуала удварања.

Израз "мешане емоције" еквивалентан је изразу "црте личности". Плучик дефинише индивидуалне црте личности као релативно трајне диспозиције за одређене доследне емоционалне реакције, које се јављају у различитим међуљудским ситуацијама. Црте можемо проценити на основу доминантних емоционалних реакција (нпр. ако видимо да неко на различите ситуације реагује тугом, за њега кажемо да је потиштен човек). Разлика између емоционалног стања и црта личности је арбитрарна – црте личности потичу од мешавине емоција (Плучик, 2006). Хронични емотивни обрасци нпр анксиозност депресија или самокритика служе различитим циљевима, а најчешће производе секундарну добит, као што је изазивање бриге других, рационализују лош успех сл.

Одређени породични контекст чешће изазива неке емоције. Психоеволутивна теорија емоција у први план ставља биолошке корене осећања. Агресивније дете ће бунтовно одговорати на фрустрације у породици, а плашљиво повлачењем. Уз то, једна ситуација може побудити више емоција истовремено и тако могу настати различите мешавине осећања, односно црте. Овим истраживањем настојали смо да установимо повезаност две глобалне димензије породичних односа као што су кохезивност и флексибилност и црта личности које настају мешањем примарних емоција.

Циљеви истраживања

Испитати флексибилност и кохезивност у породичним односима студената друштвено-хуманистичких наука.

Испитати емоционални профил студената друштвено-хуманистичких наука.

Испитати повезаност флексибилности и кохезивности, као карактеристика породичних односа и емоционалног профила студената друштвено-хуманистичких наука.

Инструменти

За испитивање функционалности породичних односа коришћен је FACES III (FACES III, Olson, Portner, Lavoc, 1985), а за испитивање емоционалног профила коришћен је ПИЕ ЈРС, Плучиков индекс емоција за који су стандардизацију извршио Костић, 1997

Хипотезе

Очекујемо да ће највећи број студента потицати из породица са оптималним породичним односима (флексибилност и кохезивност). Ове димезије породичних односа у функционалним породицама одликује нешто израженија кохезивност, а како је реч студентима и флексибилност би требало да буде нешто израженија (Olson, према: Berker, 1992).

Очекујемо да ће емоционалним профилем студената претежно доминирати прихватање, друштвеност, спонтаност и радозналост. У досадашњим испитивањима емоционалног профила психолога, управо су ове димензије биле доминантније (Костић, 1997).

Општа хипотеза истраживања је да ће се установити повезаност и кохезивности и флексибилности са емоционалним профилем студената друштвено-хуманистичких наука.

Узорак истраживања

Узорак чини 132 студента психологије и педагогије, прве година студија. У доњим табелама приказана је полна и старосна структура узорка.

Табела 1. Полна структура узорка

Студенти	12	9,1%
Студенткиње	120	90,9%
Укупно	132	100%

Табела 2. Старосна структура узорка

Године старости	Узорак	
Од 18 до 22 године	126	95,5%
Од 23 до 27 године	6	4,5%

Резултати

Прво од чега смо пошли приликом анализе резултата било је утврђивање поузданости теста породичних односа. Олсонов тест је показао задовољавајућу поузданост. Резултати су приказани у табели 3.

Табела 3. Поузданост скала флексибилности и кохезивности

	Cronbach Alpha
Флексибилност	.704
Кохезивност	.854

У табели 4 приказане су мере дескриптивне статистике за испитиване променљиве. Претпоставка је била да ћемо добити вредности на испитиваним емоцијама у складу са досадашњим истраживањима. У погледу флексибилности и кохезивности претпоставили смо да ће кохезивност бити више изражена. Добијени резултати су у табели 4.

Табела 4. Мере дескриптивне статистике

	Мин	Мах	АС	СД	скјунес	куртосис
флексибилност	17.00	46.00	28.54	5.74	.242	-.125
кохезивност	18.00	50.00	40.08	6.24	-1.027	.975
инкорпорација	1	100	55.67	31.24	-.217	-1.316
заштита	6	100	58.94	27.90	-.228	-1.051
оријентација	0	100	43.91	29.62	.173	-1.185
лишеност	2	100	48.15	32.26	.158	-1.440
одбацивање	2	99	43.90	29.95	.395	-1.268
агресивност	2	97	39.78	27.51	.346	-1.104
истраживање	2	100	59.27	26.63	-.335	-.730
репродукција	0	100	48.16	32.20	.165	-1.307
биас	1	99	43.47	30.42	.269	-1.116

Функционалне породичне односе карактеришу оптималне вредности флексибилности и кохезивности. То значи нешто повишена кохезивност, а у таквим породицама где је изражена узајамна приврженост, флексибилност је у складу са животним циклусом породице

и није претерано изражена. На адолесцентном узрасту, родитељи постају флексибилнији, а позитивна породична клима доприноси честим комуникацијама и слободној емоционалној експресији. Флексибилност у породичним договорима постоји, границе нису сувише круте, као ни подела улога. У табели 5 приказали смо фреквенције породица према скоровима на флексибилности и кохезивности.

Табела 5. Расподела породица према изражености флексибилности и кохезивности

флексибилност	кохезивност			Укупно
	ниско кохезивни	оптимално кохезивни	високо кохезивни	
ниско флексибилни	5	13	4	22
оптимално флексибилни	12	56	14	82
високо флексибилни	3	19	6	28
укупно	20	88	24	132

У наредној табели приказане су корелације између димензија породичних односа и емоционалног профила студената. Показало се да кохезивност не игра значајну улогу у формирању емоционалног профила, али флексибилност јесте према подацима у табели 6, значајно повезана са неким емоционалним карактеристикама.

Табела 6. Повезаност породичне флексибилности и кохезивности и емоционалног профила студената

	инк	заш	ориј	лиш	одб	агр	истр	репр	биас
Флексибилност		-.281** .003	.292** .002	-.215* .024	.210* .028		-.305 .001		
Кохезивност									

**значајно на нивоу .001

*значајно на нивоу .05

Даљом анализом установљено је да постоје значајне разлике у просечним вредностима димензија емоционалног профила студената, чије се породице разликују у погледу изражености кохезивности и флексибилности. Резултати Post hoc testa приказани су у табели 7.

Табела 7. Разлике у димензијама личности с обзиром на ниво породичне флексибилности (*Post hoc test*)

Зав. вар.	(И) флексибилност	(J) флексибилност	Mean Difference (И – J)	Сиг.
Заштита	висока	ниска	22.733*	.008
		оптимална	18.176*	.004
Оријентција	висока	ниска	2.149*	.016
		оптимална	14.862*	.028
Лишеност	висока	ниска	-15.384*	.039
		оптимална		
Одбацивање	висока	ниска	18.187*	.008
		оптимална		
Истраживање	висока	ниска	-20.568*	.013
		оптимална		

Дискусија резултата

Резултати дескриптивне статистике, када је у питању одступање флексибилности и кохезивности од нормалне криве показују да је крива флексибилности лептокуртична, што значи велико груписање резултата око средње вредности. У ствари породице студената друштвено-хуманистичких наука негују флексибилност у међусобним односима, чији је интензитет уједначен у великом броју породица. И код кохезивности постоји слична тенденција груписања резултата, мада мање него када је у питању флексибилност. Негативна закривљеност скјунеса, када посматрамо кохезивност, показује да су средње вредности ове димензије померене више према максималним вредностима на овој димензији, што значи да су породице испитиваних студената кохезивније у односу на неку арбитрарну нормалну расподелу (Турјачанин, Чекрлија, 2006). Код флексибилности не срећемо ову негативну закривљеност. Из табеле 5 може се видети да је знатан број породица (56) оптималне флексибилности и кохезивности, што донекле потврђује наша очекивања у првој хипотези. Ипак, 76 породица је процењено са повишеним или сниженим вредностима испитиваних димензија. Ако се има у виду да је за породично функционисање изузетно значајан ниво кохезивности, онда охрабрује податак да су се у нашем узорку нашле 88 оптимално кохезивне породице.

Када је реч о емоционалном профилу најизраженије су емоције истраживање, прихватање и заштита, што представља делимичну потврду друге хипотезе. Ни ове димензије не достижу вредности изнад 60 перцентила. Студенткиње психологије и педагогије су радоз-

нале особе, које претежно умеју да планирају своје време и опрезне су, тако да избегавају ситуације које их могу довести у невољу. Претпостављамо, пошто испитивани узорак не чине само студенткиње психологије, већ и педагогије, да је то довело до разлика у вредностима емоционалног профила у поређењу са досадашњим испитивањима.

На основу корелација димензија породичних односа и емоционалног профила, закључујемо да само флексибилност доприноси димензијама емоционалног профила, а кохезивност не.

Добијене вредности указују да заштита, оријентација, лишеност, одбацивање и истраживање, јесу статистички значајно повезане са динамиком породичних односа и то са флексибилном или нефлексибилном расподелом моћи и улога у породичном систему. То значи да мада ове емоције имају биолошку основу, ипак односи у породици, расподела моћи, доминација и подела улога могу изазвати чешће и интензивније њихово испољавање. Висока флексибилност умањује лишеност, истраживање и контролу, као и страх, а повећава спонтаност и одбацивање.

Проблем који се поставља у вези са овом хипотезом је: каква је природа повезаности флексибилности и емоционалног профила. Пораст флексибилности може подстаћи неке емоције или повећати толеранцију на њих, али до границе коју прихватамо као оптималну (од 40 до 60 перцентиала).

Шта у ствари значи добијена корелација између флексибилности и емоционалног профила? Високе вредности флексибилности указују на недостатак породичне структуре и донекле хаотичне међусобне релације. Свако од чланова породице живи свој живот и нема узајамности. Велике разлике у испољавању флексибилности у породичним односима унеколико стварају разлике у емоционалном изражавању. Мање разлике у погледу флексибилности не доприносе значајно разликама у емоционалном профилу.

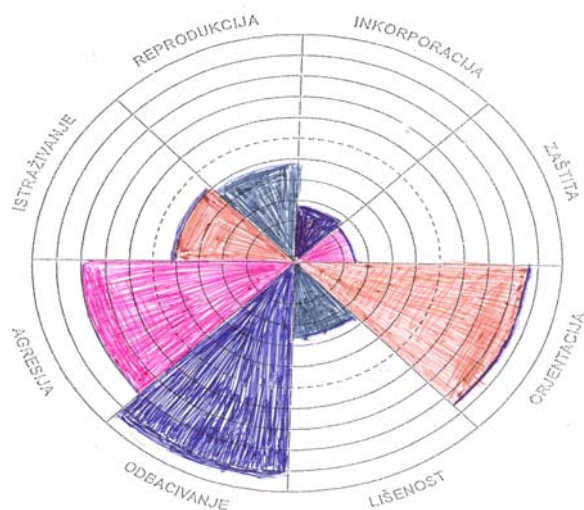
Следећи корак у испитивању улоге флексибилности био је груписање упитника у подзорке испитаника за чије породичне односе важе обележја високе, односно ниске флексибилности. У овом подзорку појавио се сличан емоционални профил.

Одлике овог профила су:

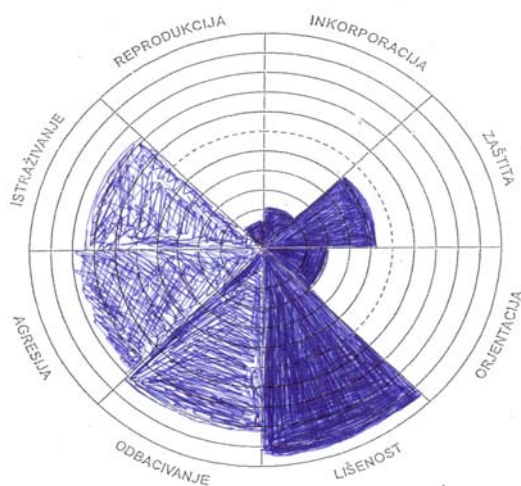
- наглашено одбацивање и
- оријентација.

Вредности ове две димензију достижу ниво изнад 70 перцентиала.

У нешто мањем броју случајева наглашена је лишеност преко 70 перцентиала

У подузорку са ниском флексибилношћу емоционални профили су разноврсни, мада је код неких веома изражена лишеност (преко 70 перцентила) и оријентација, док заштита не прелази 70 перцентил. Истраживање као димензија емоционалног профила је у неколико случајева веома изражено, као и репродукција. Ниска флексибилност, тј ригидни породични односи повезани су с претераним нивоом лишености, усамљености и потиштености, али и поред тога бојаљљивост се не јавља у превеликом интензитету

Добијени резултати нису довољно прецизни. Установили смо шаренило у емоционалним профилима. Даља истраживања треба усмерити на издвајање једног већег узорка породица са приближним вредностима флексибилности било високим, било ниским и проучити емоционални профил у тако селекционисаним породицама. Намеће се утисак да висока флексибилности може бити праћена читавим низом карактеристика, које нисмо овом приликом пратили и највероватније указује на проблеме у породичним интеракцијама.

Литература

- Barker, Ph. (1992). *Basic Family Therapy*, Oxford: Blackwell Scientific Publications
- Видановић, С., Тодоровић, Ј. Хедрих, В. (2006). *Породица и посао, изазови и могућности*, Ниш: Филозофски факултет.
- Вуков, М. (1994). *Путеви странпутице породице*, Београд: ГИП "Култура".
- Голднер-Вуков, М. (1988). *Породица у кризи*, Београд-Загреб: Медицинска књига.
- Костић, П. (1997). *Притучник ПИЕ – ЈРС*, Београд: Друштво психолога Србије.
- Ламовец, Т. (1997). *Емоције и механизми одбране*, Београд: Љиљана Трлаја.
- Милојковић, М. Срна, Ј., Мићовић, Р. (1997). *Породична терапија*, Београд: Филозофски факултет.
- Плучик, Р. (2006). *Емоције у психотерапијској пракси*, Београд: Плато.
- Тодоровић, Ј. (2005). *Васпитни стилови родитеља И самопоштовање адолесцената*, Ниш: Филозофски факултет.
- Тодоровић, Ј. (2004). *Васпитни стилови у породици И стабилност самопоштовања адолесцената*, *Психологија*, Вол. 37, бр. 2, стр. 183-195.
- Тодоровић, Ј. (2005). *Породични чиниоци стабилности самопоштовања адолесцената*, *Зборник Института за педагошка истраживања*, бр. 1, вол. 3, стр. 88-106.
- Тодоровић, Ј., Хедрих, В., Стојиљковић, С., Хаџи-Пешић, М. (2008). *Представа о родитељима и компетенције студената*, *Теме*, год XXXII, бр 3. стр 595-609.
- Турјачанин, В. и Чекрлија, Ђ. (2006). *Основне статистичке методе и технике у СПСС-у*, Бања Лука: Центар за културни и социјални поправак.
- Црњаковић, Б., Стојиљковић, С., Тодоровић, Ј. (2008). *Васпитни стил родитеља И локус контроле адолесцената*, *Настава и васпитање*, год. LVII, бр 4, стр. 514-529.

THE ROLE OF THE FAMILY IN FORMING THE EMOTIONAL PROFILE OF SOCIAL SCIENCE STUDENTS

Summary

In this research we examined the connection between family relations (cohesion and flexibility) and emotional profile of social science students. Cohesion is related to the emotional connection which family members feel towards each other. Family flexibility is the ability of the family to shift leadership, roles and rules in relations. We expected that the characteristics of family relations would be connected with some dimensions of psychological profiles more than others. The research was conducted on students from Faculty of philosophy in Nis (N=132). We used FACES III questionnaire, by Olson and coauthors (1985) for measuring cohesion and flexibility in family relations and PIE, Plutchik's index of emotions, standardization of Petar Kostic (1997). Results showed that there were no correlations between cohesion and character's dimensions, but when it comes to flexibility there is an important positive correlation between orientation, rejection and flexibility in family relations. There is a negative correlation between the dimensions character protection, research, deprivation and flexibility in family relations. Results confirmed that in the dimensions of emotional profile of the students, who estimated their family relations as low flexible, optimal flexible and high flexible. Based on this research, we deduced that family relations can affect some dimensions of personality to become more expressed.

Key Words: family relations, cohesion, flexibility, emotional profile